

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Ludvíka Davida, soudkyně zpravodajky Kateřiny Šimáčkové a soudce Vojtěcha Šimíčka o ústavní stížnosti stěžovatelky **H. Š.**, zastoupené JUDr. Janem Sukem, advokátem se sídlem Na Slupi 15, Praha 2, proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 25 Cdo 4264/2017-450 ze dne 29. 11. 2017 a rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 58 Co 458/2016-419 ze dne 13. 4. 2017, za účasti Nejvyššího soudu a Městského soudu v Praze jako účastníků řízení a Mgr. P. B., advokáta, zastoupeného Mgr. Martinem Kainem, advokátem se sídlem Nádražní 58/110, Praha 5, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

- I. Usnesením Nejvyššího soudu č. j. 25 Cdo 4264/2017-450 ze dne 29. 11. 2017 a rozsudkem Městského soudu v Praze č. j. 58 Co 458/2016-419 ze dne 13. 4. 2017, bylo porušeno základní právo stěžovatelky na svobodné jednání dle čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a základní právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Tato rozhodnutí se proto ruší.**

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Vedlejší účastník nejprve zastupoval stěžovatelku před obecnými soudy v řízení, v němž se stěžovatelka domáhala na zhotoviteli kvůli nedostatkům jeho díla zaplacení částky 797 595 Kč s příslušenstvím. Stěžovatelka během tohoto původního řízení postoupila svou pohledávku vůči zhotoviteli na třetí osobu – společnost zabývající se mimosoudním vymáháním pohledávek (dále jen „společnost“). Vedlejší účastník byl přítomen u prvního jednání stěžovatelky se společností a k postoupení pohledávky stěžovatelky na tuto společnost došlo s jeho vědomím; obecné soudy se nezabývaly otázkou, zda jí toto postoupení doporučil. V důsledku tohoto postoupení ztratila ve sporu se zhotovitelem aktivní legitimaci. Stěžovatelka, zastupovaná vedlejším účastníkem, neprokázala v původním řízení zpětné postoupení pohledávky ani jiný právní titul k vymáhání pohledávky. Její žaloba byla nakonec kvůli nedostatku její aktivní legitimace zamítnuta. Podle stěžovatelky vedlejší účastník jako její advokát nejednal s odbornou péčí, když jí doporučil postoupit pohledávku i po zahájení soudního řízení a posléze nezajistil zpětné postoupení pohledávky a prokázání tohoto postoupení. Dle stěžovatelky jí tudíž odpovídá za škodu ve výši 1 057 422,30 Kč s příslušenstvím, kterou jí svými pochybeními při výkonu advokacie způsobil. Obvodní soud pro Prahu 4 ovšem žalobu stěžovatelky proti vedlejšímu účastníkovi zamítl. Městský soud toto rozhodnutí napadeným rozsudkem potvrdil a Nejvyšší soud napadeným usnesením odmítl dovolání stěžovatelky. Podle stěžovatelky těmito rozhodnutími došlo k porušení jejího práva ochranu majetku dle čl. 11 odst. 1 Listina základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě

na ochranu lidských práva a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

2. Ústavní soud zjistil z ústavní stížnosti, napadených rozhodnutí a spisu, který si vyžádal, následující skutečnosti.

a) Původní řízení proti zhotoviteli díla

3. Stěžovatelka na základě smlouvy o dílo zaplatila zhotoviteli jako zálohu částku přesahující jeden milion korun. Podle stěžovatelky ovšem dílo vykazovalo nedostatky, a stěžovatelka proto požadovala po zhotoviteli zaplacení částky 797 595 Kč s příslušenstvím. V říjnu 2011 stěžovatelka udělila vedlejšímu účastníkovi plnou moc, aby ji jako advokát zastupoval před obecnými soudy. Vedlejší účastník poté jako zástupce stěžovatelky podal proti zhotoviteli žalobu, kterou se domáhal zaplacení uvedené částky.

4. Stěžovatelka ovšem měla zájem o vymáhání pohledávky i mimosoudní cestou. V prosinci 2011 proto stěžovatelka uzavřela se společností, která se zabývá vymáháním pohledávek, smlouvu o postoupení své pohledávky na tuto společnost. V případě, že by pohledávka mimosoudní cestou nebyla vymožena, bylo dohodnuto, že v červnu 2012 dojde ke zpětnému postoupení pohledávky na stěžovatelku. Vedlejší účastník se jako advokát stěžovatelky zúčastnil úvodního jednání o postoupení pohledávky, k jejímu postoupení došlo s jeho vědomím.

5. V květnu 2012 stěžovatelka zaslala e-mail vedlejšímu účastníkovi, v němž se ptá, jak dopadlo mimosoudní vymáhání pohledávky a případně žádá i o „vyvázání ze smlouvy o postoupení pohledávky“. Obecné soudy nezjistily, že by vedlejší účastník na tento e-mail reagoval. Mimosoudní vymáhání pohledávky ovšem úspěšné nebylo.

6. V červenci 2012 před Okresním soudem v Mělníku v civilním řízení o žalobě stěžovatelky proti zhotoviteli začal zhotovitel namítat, že stěžovatelka není ve sporu aktivně legitimována, protože svou pohledávku postoupila. Vedlejší účastník jako advokát stěžovatelky uvedl, že již došlo ke zpětnému postoupení pohledávky na stěžovatelku.

7. Dne 12. 2. 2013 vedlejší účastník v reakci na výzvu soudu k doplnění žalobních tvrzení a označení důkazů uvedl ve svém vyjádření, že ke zpětnému postoupení pohledávky na stěžovatelku došlo již dne 30. 6. 2012. Ke svému vyjádření ale nepřiložil listinu, která by to prokazovala.

8. Vedlejší účastník si poté od dotčené společnosti vyžádal smlouvu o zpětném postoupení pohledávky podepsanou ze strany této společnosti. Dne 26. 2. 2013 poslal vedlejší účastník stěžovatelce e-mailem scan této smlouvy o zpětném postoupení pohledávky, která byla antedatována na 30. 6. 2012, s pokynem, aby ji stěžovatelka podepsala a poté zaslala jemu i dotčené společnosti. To stěžovatelka neučinila.

9. Vedlejší účastník proto na dalším jednání nepředložil Okresnímu soudu v Mělníku důkaz o zpětném postoupení pohledávky na stěžovatelku. Její žaloba byla tudíž dne 26. 3. 2013 zamítnuta.

10. Vedlejší účastník se na základě pokynu stěžovatelky jejím jménem odvolal proti tomuto rozsudku ke Krajskému soudu v Praze.

11. Dne 15. 4. 2013 stěžovatelka podepsala smlouvu o zpětném postoupení pohledávky, kterou jí poslal vedlejší účastník, ale uvedla na ni správné datum podepsání, tedy 15. 4. 2013. Podle obecných soudů ovšem stěžovatelka neprokázala, že by tuto smlouvu předala vedlejšímu účastníkovi, ani že by ji doručila dotčené společnosti. Dotčená společnost disponuje smlouvou o zpětném postoupení pohledávky datovanou na 30. 6. 2013 podepsanou stěžovatelkou – jinak řečeno, dle obecných soudů stěžovatelka nakonec podepsala i smlouvu s tímto nesprávným datem, přičemž není zřejmé, kdy se tak stalo. Podle obecných soudů tudíž není jisté, kdy došlo ke zpětnému postoupení pohledávky. Vedlejší účastník však od stěžovatelky neobdržel žádnou podepsanou smlouvu o zpětném postoupení pohledávky.

12. V srpnu 2013, po výzvě Krajského soudu v Praze k doplnění žalobních tvrzení a důkazních návrhů, předložil vedlejší účastník stěžovatelce návrh dohody o vymáhání postoupeného nároku dle § 530 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník z roku 1964“) mezi ní jako postupitelkou a dotčenou společností jako postupníkem. Podle dohody by stěžovatelka mohla vymáhat pohledávku postoupenou na dotčenou společnost (postupníka) svým jménem na účet této společnosti. Návrh dohody byl antedatovaný na 14. 12. 2011. Stěžovatelka odmítla dohodu podepsat.

13. Krajský soud v Praze poté svým rozsudkem potvrdil rozhodnutí Okresního soudu v Mělníku o zamítnutí žaloby stěžovatelky, protože stěžovatelka neprokázala svou aktivní legitimaci.

b) Řízení proti vedlejšímu účastníkovi

14. Stěžovatelka se poté obrátila na obecné soudy se žalobou proti vedlejšímu účastníkovi. V ní tvrdila, že vedlejší účastník jako advokát nepostupoval s náležitou odbornou péčí, což mělo za následek zamítnutí její původní žaloby proti zhotoviteli kvůli nedostatku její aktivní legitimace. Podle stěžovatelky jí tak vedlejší účastník při výkonu advokacie způsobil škodu, kterou je povinen nahradit. Výši škody vyčíslila stěžovatelka na 1 057 422,30 Kč s příslušenstvím, kromě hodnoty původní pohledávky proti zhotoviteli zahrnuje tato částka mimo jiné i náklady vynaložené v původním soudním řízení.

15. Obvodní soud pro Prahu 4 ve svém rozsudku č. j. 30 C 157/2014-357 ze dne 16. 9. 2016, ve znění opravného usnesení č. j. 30 C 157/2014-411 ze dne 30. 12. 2016, žalobu stěžovatelky zamítl. Podle obvodního soudu nebylo zamítnutí původní žaloby stěžovatelky zapříčiněno pochybením vedlejšího účastníka při zastupování stěžovatelky, ale nedostatečnou součinností ze strany stěžovatelky. Ta totiž vedlejšímu účastníkovi na jeho výzvu nepředala podepsanou smlouvu o zpětném postoupení pohledávky ani nepodepsala dohodu o vymáhání postoupeného nároku dle § 530 občanského zákoníku z roku 1964.

16. Stěžovatelka ve svém odvolání namítla mimo jiné to, že prvotní příčinou zamítnutí její původní žaloby byla chybná rada vedlejšího účastníka, aby svou

pohledávku po zahájení soudního řízení proti zhotoviteli postoupila na třetí osobu. Kdyby totiž nedošlo k tomuto postoupení, stěžovatelka by nikdy neztratila aktivní legitimaci v původním řízení. Dále namítala, že vedlejší účastník se začal zabývat nedostatkem její aktivní legitimace příliš pozdě, neinformoval ji adekvátně o průběhu řízení a bez jakéhokoliv vysvětlení po ní požadoval podpis antedatovaných smluv. Namítla, že vedlejší účastník mohl až do rozhodnutí odvolacího soudu iniciovat uzavření smlouvy o zpětném postoupení pohledávky s datem odpovídajícím skutečnosti anebo tuto smlouvu v zastoupení stěžovatelky sám uzavřít. Podle stěžovatelky vedlejší účastník v původním řízení uváděl vědomě nepravdivá či neověřená tvrzení o tom, kdy došlo ke zpětnému postoupení pohledávky.

17. Městský soud v Praze svým napadeným rozsudkem potvrdil rozhodnutí obvodního soudu o zamítnutí žaloby stěžovatelky. Podle městského soudu se vedlejší účastník dopustil dvou pochybení. Zaprvé neposkytl stěžovatelce dostatečné poučení o důsledcích postoupení pohledávky, ačkoliv k tomuto postoupení došlo „nepochybně s jeho vědomím“. Zadruhé neřešil nedostatek aktivní legitimace stěžovatelky již v červenci 2012, kdy zhotovitel poprvé vznesl tuto námitku. Městský soud ovšem dospěl k závěru, že tato pochybení nejsou v příčinné souvislosti s neúspěchem stěžovatelky v původním řízení. Stejně jako obvodní soud i městský soud dospěl k závěru, že důvodem neúspěchu stěžovatelky byla její nedostatečná součinnost, kvůli níž nebylo možné prokázat zpětné postoupení pohledávky na stěžovatelku. Pokud by stěžovatelka „respektovala pokyn [vedlejšího účastníka] z 26. 2. 2013 k podpisu smlouvy o zpětném postoupení [...], byl by nedostatek aktivní legitimace včas odstraněn“. Smlouvu přitom mohla stěžovatelka podepsat i s uvedením správného data. Neochota stěžovatelky podepsat smlouvu antedatovanou na 30. 6. 2012 se městskému soudu jevila „účelovou a nelogickou“, přičemž městský soud poukázal na to, že nakonec byl stěžovatelkou stejnopis smlouvy s tímto datem přeci jen podepsán. Stejně tak stěžovatelka odmítla podepsat dohodu o vymáhání postoupeného nároku dle § 530 občanského zákoníku z roku 1964. Podle městského soudu je tak „[n]edostatek součinnosti [stěžovatelky] s pokyny [vedlejšího účastníka] zcela zřejmý a stejně tak příčinná souvislost tohoto jednání [stěžovatelky] s jejím neúspěchem ve sporu“.

18. Stěžovatelka ve svém dovolání uvedla mimo jiné to, že městský soud posoudil příčinnou souvislost v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu. Podle dovolání byla prvotní příčinnou vzniku škody nesprávná právní rada vedlejšího účastníka, který stěžovatelce doporučil postoupení pohledávky. Nedostatečná součinnost stěžovatelky nemohla dle dovolání tuto příčinnou souvislost přerušit. V dovolání stěžovatelka namítla, že tato nedostatečná součinnost vznikla „v důsledku nedostatečného vysvětlení a poučení ze strany [vedlejšího účastníka]“. Stěžovatelka uvedla, že kdyby ji vedlejší účastník „výslovně upozornil, jaký význam pro [původní řízení] má předložení smlouvy o zpětném postoupení pohledávky, [stěžovatelka by mu] jakoukoliv požadovanou součinnost poskytla“. Stěžovatelka upozorňuje, že vedlejší účastník uváděl v původním řízení vědomě nepravdivé údaje o zpětném postoupení pohledávky a následně stěžovatelku bez bližšího vysvětlení vyzval k podpisu antedatované smlouvy. Podle stěžovatelky tak jde o další „profesní pochybení [vedlejšího účastníka, který jí] přesvědčivě neobjasnil, z jakého důvodu listinu potřebuje a proč je důležité, aby mu ji bezodkladně poskytla“.

19. Nejvyšší soud napadeným usnesením odmítl dovolání stěžovatelky jako nepřípustné podle § 237 o. s. ř. Nejvyšší soud uvedl, že podle městského soudu k neúspěchu stěžovatelky v původním řízení došlo proto, že vedlejšímu účastníkovi „ani přes jeho výzvu nepředala podepsanou smlouvu o zpětném postoupení pohledávky, ale odmítla také podepsat dohodu o vymáhání postoupeného nároku“ dle § 530 občanského zákoníku z roku 1964. Důvod pro zamítnutí žaloby stěžovatelky v původním řízení tak spočíval „pouze v nedostatečné aktivitě“ stěžovatelky. Tento závěr podle Nejvyššího soudu stěžovatelka dovoláním nenapadla a nezpochybnila ani to, že neposkytla součinnost vedlejšímu účastníkovi. Nesprávnost skutkových zjištění nebyla podle Nejvyššího soudu namítána a ani by nebyla dovolacím důvodem.

II. Argumentace účastníků řízení

20. Podle stěžovatelky bylo napadenými rozhodnutími porušeno její právo na ochranu majetku dle čl. 11 odst. 1 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě a právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Nejvyšší soud se dle stěžovatelky nevypořádal s jejími námitkami a neuvedl žádné konkrétní a srozumitelné důvody, které ho vedly k odmítnutí dovolání pro nepřípustnost. Podle stěžovatelky je usnesení Nejvyššího soudu v přímém rozporu s obsahem dovolání, v němž napadla právě závěr, že důvodem jejího neúspěchu v původním řízení byla její nedostatečná součinnost. Stěžovatelka uvádí, že prvotní příčinnou jejího neúspěchu bylo pochybení vedlejšího účastníka, který jí doporučil pohledávku postoupit. Nedostatek její součinnosti byl způsobem tím, že jí vedlejší účastník neposkytl dostatečné vysvětlení a srozumitelné poučení. Kvůli četným pochybením vedlejšího účastníka byla tedy stěžovatelka postavena do situace, v níž byla nucena podepsat antedatovanou smlouvu. Dále stěžovatelka upozorňuje, že posouzení toho, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být zjišťována příčinná souvislost, je i dle judikatury Nejvyššího soudu otázkou právní, nikoliv skutkovou, a Nejvyšší soud se tedy byl povinen se s jejími námitkami vypořádat. Odůvodnění jeho rozhodnutí je však dle stěžovatelky zcela nedostatečné a nepřezkoumatelné.

21. Stěžovatelka dále uvádí, že napadá i rozhodnutí městského soudu pro případ, že by i Ústavní soud považoval dovolání za nepřípustné. Stěžovatelka opakuje, že prvotní příčinou jejího neúspěchu byla chybná rada vedlejšího účastníka k postoupení pohledávky a že nedostatek její součinnosti byl způsobem tím, že se jí od vedlejšího účastníka nedostalo řádného vysvětlení a poučení. Stěžovatelka tudíž nechápala význam zpětného postoupení pohledávky v původním řízení. Stěžovatelka namítá, že jí městský soud fakticky sankcionuje za to, že z vlastní iniciativy včas nerozpoznala a nenapravila profesní pochybení vedlejšího účastníka. Tím na ni jako na osobu bez právního vzdělání klade přehnané nároky. Vedlejší účastník přitom není nikterak sankcionován za nesprávnou právní radu o vhodnosti postoupení pohledávky ani za to, že následně neučinil vše potřebné k odvrácení neúspěchu stěžovatelky kvůli ztrátě aktivní legitimace. Stěžovatelka přitom podotýká, že vedlejší účastník v původním řízení uváděl před soudem nepravdivá skutková tvrzení o údajném zpětném postoupení pohledávky. Stěžovatelka se dále věnuje i otázce náhrady nákladů řízení přiznané vedlejšímu účastníkovi, tuto problematiku však nepovažuje Ústavní soud za významnou pro vyřešení věci.

22. Nejvyšší soud ve svém vyjádření zopakoval argumentaci obsaženou v jeho napadeném rozhodnutí. Podle Nejvyššího soudu bylo nutné, aby stěžovatelka v dovolání zpochybnila závěr o své nedostatečné součinnosti, což neučinila. Poukazovala pouze na to, že hlavní a nepominutelnou příčinou vzniku škody bylo pochybení žalovaného advokáta. Podle Nejvyššího soudu by měla být ústavní stížnost odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

23. Městský soud v Praze ve svém vyjádření rovněž odkázal na odůvodnění svého napadeného rozsudku a zopakoval, že stěžovatelce vznikla škoda v důsledku toho, že neposkytla svému advokátovi potřebnou součinnost, nikoliv v příčinné souvislosti s pochybením advokáta. Navrhl, aby byla ústavní stížnost zamítnuta.

24. Vedlejší účastník ve svém vyjádření uvedl, že dle rozsudku (poznámka Ústavního soudu: správně usnesení) Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 5290/2015 ze dne 25. 5. 2016 platí, že „otázka příčinné souvislosti – vztahu mezi škodnou událostí a vznikem škody – je zpravidla otázkou skutkovou, nikoliv právní“. Stěžovatelka podle něj tudíž polemizovala především se skutkovými zjištěními, a Nejvyšší soud tak postupoval správně, když dovolání podané z těchto nepřipustných důvodů odmítl. Poukazuje v této souvislosti na to, že dle § 234f odst. 3 o. s. ř. neměl Nejvyšší soud povinnost takové rozhodnutí odůvodňovat podrobněji, než jak to učinil.

25. Vedlejší účastník dále upozorňuje, že se zúčastnil pouze úvodní schůzky, na níž bylo jednáno o postoupení pohledávky stěžovatelky. Samotnou smlouvu o postoupení podepsala stěžovatelka sama. Dále uvádí, že ve smlouvě byly sjednány mechanismy zajišťující, aby došlo ke zpětnému postoupení pohledávky na stěžovatelku. Pokud by mu stěžovatelka poskytla součinnost, byla by aktivní legitimace „zcela marginální“ otázkou a „stěžovatelce nic nebránilo v tom, aby se opět stala majitelem předmětné pohledávky“.

26. Vedlejší účastník aktivně usiloval o to, aby mu stěžovatelka předala z její strany podepsanou smlouvu o zpětném postoupení předmětné pohledávky, jež byla ze strany dotčené společnosti datována na 30. 6. 2012. Z předložené korespondence ze dne 26. 2. 2013 je patrný jasný požadavek vedlejšího účastníka, aby mu byl předán originální stejnopis uvedené smlouvy, aby tento mohl být následně předložen u soudního jednání u Okresního soudu v Mělníku dne 26. 3. 2012. Vedlejší účastník upozorňuje, že tato smlouva mohla být předložena až do rozhodnutí Krajského soudu v Praze dne 10. 10. 2013. Jestliže tedy stěžovatelka tvrdí, že 15. 4. 2013 postoupení podepsala, nic nebránilo tomu, aby tato smlouva byla v řízení použita.

27. Podle vedlejšího účastníka došlo k přetržení příčinné souvislosti mezi postoupením pohledávky a neúspěchem stěžovatelky v původním řízení, a to v okamžiku podpisu smlouvy o zpětném postoupení pohledávky. Nezáleží přitom na tom, zda k němu došlo 30. 6. 2012 nebo 15. 4. 2013. Pokud by došlo k předání smlouvy o zpětném postoupení pohledávky vedlejšímu účastníkovi, byl by zhojen nedostatek aktivní legitimace stěžovatelky. Napadenému rozsudku městského soudu tak dle vedlejšího účastníka nelze nic vytknout. Dále se vedlejší účastník věnuje otázce jemu přiznané náhrady nákladů řízení za právní zastoupení, jak již bylo řečeno, Ústavní soud tuto problematiku nepovažuje za podstatnou pro rozhodnutí věci. Závěrem vedlejší účastník navrhuje, aby byla ústavní stížnost odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

28. Stěžovatelka ve své replice uvedla, že vyjádření Nejvyššího soudu je stejně jako jeho rozhodnutí v přímém rozporu s obsahem dovolání. Stěžovatelka namítá, že ve svém dovolání napadla právě závěr, že výlučnou příčinnou vzniku škody byla její nedostatečná součinnost.

29. Dále stěžovatelka ve své replice uvádí, že nesouhlasí s vyjádřením vedlejšího účastníka, že by zpětné postoupení pohledávky mělo za následek přetření příčinné souvislosti mezi jeho profesním pochybením a vznikem škody. Podle stěžovatelky je pravda, že originál smlouvy o zpětném postoupení pohledávky mohl být v původním řízení předložen až do okamžiku rozhodnutí odvolacího soudu. Namítá ovšem, že vedlejší účastník jí nikdy srozumitelně nevysvětlil tyto významné skutečnosti, tedy že „jí nikdy neřekl, že je nezbytné v určité lhůtě předložit soudu originál o zpětném postoupení pohledávky a jaké důsledky by mělo, pokud tak neučiní“. Stěžovatelka uvádí, že o průběhu původního řízení nic nevěděla, protože ji vedlejší účastník informoval zpětně a ne příliš podrobně.

30. Vzhledem k tomu, že replika stěžovatelky již opakuje její argumentaci obsaženou v ústavní stížnosti, nepovažoval Ústavní soud za nutné zasílat ji dalším účastníkům k duplice.

III. Hodnocení Ústavního soudu

31. V projednávaném případě lze napadené rozhodnutí městského soudu shrnout tak, že dle městského soudu stěžovatelka měla buď jednat v souladu s pokyny vedlejšího účastníka a podepsat antedatované smlouvy, nebo si měla sama dovodit, že vedlejším účastníkem předloženou antedatovanou smlouvu o zpětném postoupení pohledávky může podepsat s uvedením pravdivého data. Tyto dva závěry Ústavní soud postupně přezkoumá. Nakonec se Ústavní soud bude zabývat tím, zda Nejvyšší soud neporušil základní práva stěžovatelky tím, že odmítl její dovolání.

a) K rozhodnutí městského soudu – právo na svobodné jednání

32. Ústavní soud se nejprve bude zabývat napadeným rozsudkem městského soudu. Jako první přezkoumá jeho závěr, že stěžovatelka neposkytla vedlejšímu účastníkovi dostatečnou součinnost, protože nejednala v souladu s jeho pokynem ze dne 26. 2. 2013 a nepodepsala ani mu nepředala smlouvu o zpětném postoupení pohledávky antedatovanou na 30. 6. 2012, a protože v srpnu 2013 odmítla na jeho návrh podepsat dohodu o vymáhání postoupeného nároku dle § 530 občanského zákoníku z roku 1964, která byla antedatovaná na 14. 12. 2011. Podle městského soudu si tak stěžovatelka způsobila neúspěch v původním civilním řízení tímto svým jednáním, a za její neúspěch tudíž neodpovídá vedlejší účastník.

33. Jelikož Ústavní soud je při svém přezkumu vázán petitum ústavní stížnosti, ale nikoliv jejím právním zdůvodněním [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 2315/15 ze dne 12. 4. 2016, body 30-31, nález sp. zn. II. ÚS 3764/12 ze dne 13. 5. 2014 (N 91/73 SbNU 517), bod 22; nález sp. zn. III. ÚS 1076/07 ze dne 21. 1. 2008 (N 14/48 SbNU 145), bod 25; nález sp. zn. IV. ÚS 787/06 ze dne 29. 1. 2007 (N 16/44 SbNU 201), bod 33], rozhodl

se přezkoumat tento závěr z hlediska čl. 2 odst. 3 Listiny, i když se jej stěžovatelka výslovně nedovolává.

34. Podle čl. 2 odst. 3 Listiny platí, že „[k]aždý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“ (srov. obdobně čl. 2 odst. 4 Ústavy).

35. Ústavní soud ve své judikatuře dovedl, že čl. 2 odst. 3 Listiny chrání právo jednotlivce na svobodné jednání – tedy na takové jednání, které není zákonem zakázáno – a že se tohoto subjektivního práva lze dovolávat, a to i v řízení před Ústavním soudem. Již v nálezu sp. zn. I. ÚS 167/04 ze dne 12. 5. 2004 (N 70/33 SbNU 197) totiž Ústavní soud dospěl k závěru, že toto ustanovení nevyjadřuje pouze „strukturální princip, podle něhož lze státní moc vůči jednotlivci a jeho autonomní sféře [...] uplatňovat pouze v případech, kdy jednání jednotlivce porušuje výslovně formulovaný zákaz upravený zákonem“. Toto ustanovení totiž působí rovněž „jako subjektivní právo jednotlivce na to, aby veřejná moc respektovala autonomní projevy jeho osobnosti, včetně projevů volních, které mají odraz v jeho konkrétním jednání, pokud takové jednání není zákonem výslovně zakázáno“. Tyto závěry byly v judikatuře Ústavního soudu opakovaně potvrzeny [viz např. nálezu sp. zn. I. ÚS 167/04 ze dne 12. 5. 2004 (N 70/33 SbNU 197); nálezu sp. zn. I. ÚS 43/04 ze dne 13. 4. 2004 (N 54/33 SbNU 55); nálezu sp. zn. I. ÚS 670/02 ze dne 7. 12. 2004 (N 183/35 SbNU 423); nálezu sp. zn. I. ÚS 557/05 ze dne 24. 7. 2007 (N 116/46 SbNU 99), body 24-29; nálezu sp. zn. I. ÚS 770/11 ze dne 27. 3. 2012 (N 59/64 SbNU 711); nálezu sp. zn. IV. ÚS 457/10 ze dne 18. 7. 2013 (N 124/70 SbNU 133), bod 12; nálezu sp. zn. II. ÚS 2124/14 ze dne 26. 1. 2016 (N 13/80 SbNU 163), body 19-22; nálezu sp. zn. I. ÚS 190/15 ze dne 13. 9. 2016 (N 171/82 SbNU 657), bod 24 a násl.] a Ústavní soud nemá důvod se od nich nyní odchýlovat.

36. K nerespektování svobodného jednání jednotlivce dochází zejména tehdy, když veřejná moc prohlásí jeho konkrétní jednání za neplatné, tedy tomuto jednání zcela odepře zamýšlené právní účinky, i když takové jednání zákon, interpretovaný ústavně konformním způsobem, nezakazuje. Právě takovými případy se Ústavní soud zabýval v judikatuře citované v předchozím bodě. Povinnost respektovat svobodné jednání jednotlivce v zákonných mezích, o níž se tato judikatura opírá, je však širší. Veřejná moc nerespektuje svobodné jednání jednotlivce – a porušuje tak jeho právo plynoucí z čl. 2 odst. 3 Listiny – i v případě, že jednotlivce sankcionuje za jeho jednání či jinak zhoršuje jeho právní postavení kvůli tomuto jednání, ačkoliv zákon takové jednání jednotlivce nezakazuje, nestanoví za něj žádnou sankci ani s ním nespojuje žádný jiný negativní právní důsledek. I když v těchto případech veřejná moc uzná existenci a právní účinky jednání jednotlivce, stále neústavně omezuje prostor pro jeho svobodné jednání, neboť bez zákonné opory spojuje s takovým jednáním jednotlivce zhoršení jeho právního postavení.

37. V projednávaném případě se stěžovatelka rozhodla, že se nebude řídit pokynem vedlejšího účastníka z 26. 2. 2013, aby podepsala smlouvu o zpětném postoupení pohledávky antedatovanou na 30. 6. 2012 a zaslala mu ji. Podle obecných soudů stěžovatelka podepsala tuto smlouvu s uvedením správného data 15. 4. 2013, avšak neprokázala, že by ji doručila vedlejšímu účastníkovi nebo dotčené společnosti. Navíc podle obecných soudů nakonec podepsala smlouvu s uvedením data 30. 6. 2012,

nicméně ani tu nepředložila vedlejšímu účastníkovi. Obdobně se v srpnu 2013 rozhodla nepodepsat vedlejším účastníkem navrženou smlouvu o vymáhání postoupeného nároku dle § 530 občanského zákoníku z roku 1964 antedatovanou na 14. 12. 2011.

38. Ústavní soud nepovažuje za podstatné, jaká byla motivace stěžovatelky takto jednat. Díky jejím rozhodnutím však vedlejší účastník nezískal smlouvy, v nichž by bylo uvedené vědomě nepravdivé datum, a nemohl je předložit soudům jako důkaz v původním řízení. Jinak řečeno, díky těmto rozhodnutím nebyly soudům v původním řízení předloženy vědomě nepravdivé důkazy. Tento následek je z pohledu práva žádoucí, a to bez ohledu na motivaci stěžovatelky.

39. Ústavně vymezenou úlohou soudů je poskytovat ochranu základním (čl. 4 Ústavy) a zákonným právům (čl. 90 Ústavy). Tuto svou úlohu naplňují soudy tak, že v každém jednotlivém případě, který je jim předložen, s končnou platností aplikují právo na skutkový stav, který zjistí. Je tudíž mimořádně důležité, aby skutková zjištění soudů co nejvíce odpovídala skutečnosti, tedy tomu, co se opravdu odehrálo. Proto je třeba, aby jednotlivce, který před soudem vypovídá či se jinak vyjadřuje o skutkovém stavu, neuváděl vědomě nepravdivé nebo zavádějící informace ani nepředkládal takové důkazy. Sankce vůči těm, kdo takto jednají, jsou různé. Na jedné straně soudy vždy přinejmenším mohou v příslušném řízení informace pocházející od takto jednajícího jednotlivce považovat jako celek za méně věrohodné či za zcela nevěrohodné – pokud jeho tvrzení nejsou dostatečně podpořena jinými důkazy –, což se může promítnout i do závěrů soudu ohledně skutkového stavu a nakonec i v rozhodnutí nepříznivém či méně příznivém pro daného jednotlivce. Na druhé straně zákonodárce sankcionuje nejzávažnější formy uvádění vědomě nepravdivých či zavádějících informací před soudem i trestněprávními prostředky (srov. § 346 trestního zákoníku, upravující trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku). Zájem na tom, aby soud získal pravdivé informace o skutkovém stavu, je tedy bezpochyby hodnotou, kterou právo chrání.

40. Pokud se jednotlivce rozhodne uvádět před soudem vědomě nepravdivé či zavádějící informace nebo předložit takové důkazy, musí počítat se sankcemi, které právo spojuje s takovým jednáním. Avšak **pokud se naopak jednatel rozhodne, že nebude před soudy uvádět vědomě nepravdivé či zavádějící informace ani předkládat takové důkazy, jeho jednání podléhá ochraně podle čl. 2 odst. 3 Listiny (právo jednotlivce na svobodné jednání)**. Nejen, že takové jednání zákon nezakazuje, jde naopak o jednání, které právo vyžaduje. **Za takové jednání nemohou soudy jednotlivce sankcionovat ani jakkoliv zhoršovat jeho právní postavení, protože zákon takové negativní důsledky nestanoví ani nemůže stanovit.**

41. Ani advokát nemůže po svém klientovi vyžadovat, aby před soudem uváděl vědomě nepravdivé nebo zavádějící informace či předkládal takové důkazy. Taková činnost je totiž zakázána i advokátovi samotnému.

42. Jak již Ústavní soud uvedl v nálezu sp. zn. I. ÚS 848/16 ze dne 13. 9. 2016 (N 174/82 SbNU 693), bodě 12, „advokát je nepostradatelným aktérem při řádném výkonu spravedlnosti [...] Jak ve své preambuli výstižně připomíná Etický kodex advokátů v Evropské unii, přijatý Radou evropských advokátních komor (CCBE), ve společnosti založené na principech právního státu plní advokát zvláštní roli – musí

sloužit zájmům spravedlnosti, stejně jako zájmům těch, jejichž práva a svobody je pověřen prosazovat a hájit, a je jeho povinností nejen vystupovat v zájmu věci klienta, ale také být jeho rádcem. Tato úloha tudíž na advokáta klade celou řadu zákonných a morálních povinností, a to, mimo jiné, i vůči veřejnosti, pro kterou je existence svobodné a nezávislé profese vázané dodržováním pravidel stanovených v rámci advokacie zásadním prostředkem pro ochranu lidských práv vůči státní moci a jiným zájmům ve společnosti“.

43. S ohledem na to, že advokáti musí sloužit i zájmům spravedlnosti, dle čl. 4.4 již zmiňovaného Etického kodexu advokátů v Evropské unii platí, že advokát nesmí nikdy soudu vědomě podat mylné nebo zavádějící informace. Obdobně čl. 17 odst. 2 usnesení představenstva České advokátní komory, zveřejněném pod č. 1/1997 Věstníku České advokátní komory, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), ve znění pozdějších usnesení, nesmí advokát „v řízení uvádět údaje, ani navrhopvat důkazy, o nichž ví, že jsou nepravdivé nebo klamavé, a to ani na příkaz klienta“. Již v nálezu sp. zn. II. ÚS 789/06 ze dne 27. 9. 2007 (N 150/46 SbNU 489), bodě 25, Ústavní soud tato pravidla souhlasně citoval a ani nyní nemá důvod pochybovat o jejich ústavnosti či zákonnosti.

44. Pokud advokát přesto klientovi navrhne, aby před soudy uvedl vědomě nepravdivé nebo zavádějící informace nebo soudům předložil vědomě nepravdivé či zavádějící důkazy, je věcí klienta, jak se k takovému návrhu postaví. Jeho rozhodnutí, že se na takovém jednání nebude podílet, je však ústavně chráněným projevem jeho práva na svobodné jednání dle čl. 2 odst. 3 Listiny a nemůže mu jít k tíži. Advokát se naopak nemůže takovým návrhem zprostit odpovědnosti za předchozí pochybení, kterých se dopustil při poskytování služeb danému klientovi.

45. Ústavní soud tedy shrnuje, že **rozhodnutí klienta, že se nebude řídit pokyny advokáta a nebude se podílet na předkládání nepravdivých důkazů soudům, je ústavně chráněným projevem práva tohoto jednotlivce na svobodné jednání dle čl. 2 odst. 3 Listiny. Advokát nemůže po klientovi požadovat, aby před soudy uvedl vědomě nepravdivé nebo zavádějící informace nebo soudům předložil vědomě nepravdivé či zavádějící důkazy, jakými jsou i antedatované smlouvy. Pokud to advokát přesto učiní, nezprostit se tím odpovědnosti za svá předchozí pochybení. Skutečnost, že klient v takovém případě neposkytl advokátovi součinnost, nemůže jít ve sporu mezi klientem a advokátem k tíži klienta.**

46. V projednávaném případě vedlejší účastník pochybil podle závěrů městského soudu v původním řízení jako advokát stěžovatelky tím, že stěžovatelku dostatečně nepoučil o důsledcích postoupení její pohledávky, které vedlo ke ztrátě její aktivní legitimace v původním sporu se zhotovitelem. Námitku zhotovitele, že stěžovatelka není aktivně legitimována, navíc vedlejší účastník neřešil okamžitě. Vedlejší účastník se pokusil vyřešit nedostatek aktivní legitimace tím, že stěžovatelce navrhl podpis dvou antedatovaných smluv. Vedlejší účastník věděl, že datace obsažená v obou smlouvách je nepravdivá. Pokyn z 26. 2. 2013 k podepsání smlouvy o zpětném postoupení pohledávky, antedatované na 30. 6. 2012, totiž vedlejší účastník stěžovatelce zaslal až poté, co u Okresního soudu v Mělníku opakovaně nepravdivě tvrdil, že k postoupení již došlo dne 30. 6. 2012. Stejně tak v srpnu 2013 začal po stěžovatelce požadovat podepsání smlouvy dle § 530 občanského zákoníku z roku 1964, antedatované na

14. 12. 2011, až v reakci na výzvu krajského soudu k doplnění skutkových tvrzení a důkazních návrhů. Jinak řečeno, zjištění obecných soudů nasvědčují tomu, že stěžovatel jako advokát vědomě před soudem uváděl nepravdivé informace o skutkovém stavu, které chtěl podpořit nepravdivými důkazy. Postup vedlejšího účastníka, spočívající v uvádění vědomě nepravdivých tvrzení informací před soudem a vydání pokynu, aby stěžovatelka jako jeho klientka podepsala antedatované smlouvy – tedy vědomě nepravdivé důkazy, je v rozporu se závaznými předpisy (viz bod 43 výše) upravujícími etické požadavky kladené na advokáty; tento postup vedlejšího účastníka proto nemohl zhojit jeho předchozí pochybení a zprostit ho odpovědnosti plynoucí z těchto pochybení.

47. V projednávaném případě se stěžovatelka neřídila pokyny vedlejšího účastníka a žádnou antedatovanou smlouvu se svým podpisem mu nepředala. Díky tomu soudům v původním řízení nebyl předložen vědomě nepravdivý důkaz. Jak již bylo řečeno, jde z hlediska práva o žádoucí výsledek. Takové jednání stěžovatelky tudíž musí podléhat právní ochraně dle čl. 2 odst. 3 Listiny. Obecné soudy nemohou stěžovatelku za toto jednání sankcionovat ani zhoršovat její právní postavení ve sporu, který nyní vede s vedlejším účastníkem. Jinak řečeno, není možné požadovat po stěžovatelce, aby se podílela na předkládání vědomě nepravdivých důkazů soudům. To znamená, že stěžovatelka nebyla povinna poskytnout vedlejšímu účastníkovi součinnost v ani jedné z obou popsaných situací.

48. Městský soud přitom naopak dospěl k závěru, že stěžovatelka neposkytla vedlejšímu účastníkovi součinnost, když se neřídila jeho pokyny k podpisu antedatovaných smluv. Podle městského soudu si tak stěžovatelka způsobila neúspěch v původním sporu sama tímto svým jednáním. Městský soud tudíž zhoršil právní postavení stěžovatelky ve sporu s vedlejším účastníkem kvůli tomu, že se stěžovatelka rozhodla jednat tak, že v důsledku toho nebyly soudům předloženy nepravdivé důkazy. Současně městský soud aproboval jednání vedlejšího účastníka, který jako advokát vyzval stěžovatelku k podpisu antedatovaných smluv, které chtěl následně předložit jako důkazy soudům. Tímto rozhodnutím tudíž městský soud porušil právo stěžovatelky na svobodné jednání dle čl. 2 odst. 3 Listiny. Obecné soudy nemohou vycházet z toho, že stěžovatelka byla povinna poskytnout vedlejšímu účastníkovi součinnost s pokyny, podle nichž měla podepsat antedatované smlouvy, a podílet se tak na předkládání vědomě nepravdivých důkazů soudům.

b) K rozhodnutí městského soudu – právo na spravedlivý proces

49. Městský soud rovněž uvádí, že stěžovatelka měla možnost podepsat smlouvu o zpětném postoupení pohledávky a uvést v ní správné datum. Stěžovatelka přitom již před městským soudem namítala i to, že vedlejšímu účastníkovi neposkytovala při podepisování jím předložených smluv součinnost z toho důvodu, že ji vedlejší účastník nepoučil o významu zpětného postoupení pohledávky pro výsledek řízení. Ústavní soud proto přezkoumá rozhodnutí městského soudu i z hlediska vypořádání této námítky stěžovatelky.

50. Právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny v sobě zahrnuje i právo na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí [viz již nález sp. zn. III. ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995 (N 34/3 SbNU 257); obdobně např. nález sp. zn. III. ÚS 176/96 ze dne 26. 9. 1996

(N 89/6 SbNU 151)]. Jak Ústavní soud mnohokrát zopakoval, soudy se proto musí v odůvodnění svých rozhodnutí vypořádat s argumenty účastníků řízení způsobem, který odpovídá míře závažnosti těchto argumentů [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 1589/07 ze dne 9. 4. 2008 (N 69/49 SbNU 45), bod 11; nález sp. zn. II. ÚS 289/06 ze dne 11. 6. 2009 (N 138/53 SbNU 717); nález sp. zn. III. ÚS 961/09 ze dne 22. 9. 2009 (N 207/54 SbNU 565); z poslední doby viz např. nález sp. zn. III. ÚS 1167/17 ze dne 31. 7. 2017, bod 29].

51. Tato povinnost tak samozřejmě neznamená, že soudy musí dát podrobnou odpověď na každý argument účastníků řízení; v úvahu je totiž třeba brát relevanci daného argumentu a jeho možnost ovlivnit výsledek řízení. V žádném případě ovšem nelze ignorovat argument, který je pro výsledek řízení klíčový [viz nález sp. zn. I. ÚS 1041/14 ze dne 4. 12. 2014 (N 217/75 SbNU 431), bod 60; shodně nález sp. zn. I. ÚS 1895/14 ze dne 10. 3. 2015 (N 52/76 SbNU 717), bod 31]. Platí tedy, že **soudy se musí vypořádat s argumenty účastníků řízení způsobem, který odpovídá míře závažnosti těchto argumentů. Pokud soudy ignorují argument vznesený účastníkem řízení, který je klíčový pro výsledek řízení, vždy tím poruší základní právo jednotlivce na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny.**

52. Z totožných principů vychází i Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře k právu na spravedlivý proces dle čl. 6 Úmluvy (viz již rozsudek ve věci Van de Hurk proti Nizozemsku č. 16034/90 ze dne 19. 4. 1994, § 59 a 61; z poslední doby viz např. rozsudek ve věci Ramda proti Francii č. 78477/11 ze dne 19. 12. 2017, § 59 nebo rozsudek ve věci Jokšas proti Litvě č. 25330/07 ze dne 12. 12. 2013, § 58).

53. Jak již bylo zmíněno, stěžovatelka ve svém odvolání k městskému soudu namítla i to, že důvodem, proč neposkytla součinnost vedlejšímu účastníkovi, bylo jeho profesní pochybení. Vedlejší účastník jí totiž nevysvětlil, jaký význam má zpětné postoupení pohledávky pro probíhající řízení a že jí hrozí neúspěch ve sporu.

54. Městský soud se s touto námitkou stěžovatelky vůbec nevypořádal. Napadený rozsudek městského soudu pouze opakuje, že stěžovatelka neposkytla vedlejšímu účastníkovi dostatečnou součinnost, a nijak se nevyjadřuje k tomu, jaké byly příčiny jejího jednání. Žádné z učiněných skutkových zjištění přitom nenasvědčuje tomu, že by vedlejší účastník stěžovatelce jakékoliv vysvětlení či poučení poskytl.

55. Městský soud uvádí, že stěžovatelka mohla podepsat smlouvu o zpětném postoupení pohledávky předloženou vedlejší účastníkem i s uvedením pravdivého data. Uplatňováním této argumentace však městský soud stěžovatelce vytýká, že nenapravila pochybení vedlejšího účastníka při předložení antedatované smlouvy stěžovatelce. Byl to přitom vedlejší účastník, kdo si měl jako advokát počínat s řádnou péčí a poskytovat právní pomoc stěžovatelce. Ústavní soud souhlasí s tím, že obnovení aktivní legitimace stěžovatelky v původním řízení bylo možné dosáhnout uzavřením smlouvy o zpětném postoupení pohledávky s pravdivým datem. Nebylo ovšem úkolem stěžovatelky, aby toto řešení našla sama, neboť tuto právní radu a pomoc jí měl poskytnout její advokát – vedlejší účastník. Skutková zjištění obecných soudů nenasvědčují tomu, že by tak učinil. Ústavní soud zdůrazňuje, že jednotlivce si sjednává zastoupení advokátem právě proto, aby mu advokát nabídl a vysvětlil možná právní řešení jeho případu; nelze proto po jednotlivci požadovat, aby taková řešení či jejich

detaily domýšlel za advokáta, ani mu nelze klást k tíži, pokud to neučiní. Stěžovatelce tedy nelze klást k tíži, že sama nepřišla na to, že pro svůj úspěch v původním řízení může smlouvy předložené vedlejším účastníkem podepsat i s uvedením pravdivého data. Obecné soudy se naopak měly vypořádat s její námitkou, že neposkytovala součinnost vedlejšímu účastníkovi z toho důvodu, že jí dostatečně nevysvětlil význam postoupení a zpětného postoupení pohledávky.

56. Městský soud se tedy nevypořádal s námitkou stěžovatelky, že příčinnou jejího jednání bylo nedostatečné poučení ze strany vedlejšího účastníka o významu postoupení a zpětného postoupení pohledávky. Tato námitka stěžovatelky přitom byla klíčová pro výsledek sporu. Tím, že se s touto námitkou městský soud nevypořádal, porušil základní právo stěžovatelky na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

c) K rozhodnutí Nejvyššího soudu

57. Ústavní soud se dále zabýval napadeným usnesením Nejvyššího soudu, jímž Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatelky jako nepřijatelné dle § 237 o. s. ř. Podle Nejvyššího soudu rozhodnutí městského spočívalo na závěru, že její neúspěch v původním řízení si způsobila sama stěžovatelka svou nedostatečnou součinností s vedlejším účastníkem. Podle Nejvyššího soudu stěžovatelka tento závěr ve svém dovolání nenapadla a nezpochybnila, že vedlejšímu účastníkovi neposkytovala součinnost.

58. Toto odůvodnění je, jak správně namítá stěžovatelka, v přímém rozporu s obsahem dovolání. Stěžovatelka totiž ve svém dovolání uvedla, že nedostatek její součinnosti způsobil vedlejší účastník svým profesním pochybením, neboť jí nevysvětlil, jaký význam má podepsání jím předkládaných smluv pro výsledek původního civilního řízení. Stěžovatelka v dovolání označila toto nedostatečné poučení za prvotní příčinu vzniku škody. Z obsahu dovolání je tedy zcela zřejmé, že stěžovatelka brojila proti závěru městského soudu ohledně toho, co bylo prvotní příčinnou vzniku škody, zpochybnila tedy závěr, na němž spočívalo rozhodnutí městského soudu. Nejvyšší soud byl tudíž povinen se s její argumentací vypořádat a svým napadeným usnesením tuto svou povinnost porušil. Stěžovatelka navíc ve svém dovolání namítala i to, že vedlejší účastník jako advokát v původním řízení uváděl před soudem vědomě nepravdivé informace, a ani na tuto argumentaci Nejvyšší soud nijak nereagoval.

59. Ústavní soud tak konstatuje, že Nejvyšší soud se v napadeném rozhodnutí nevypořádal s námitkami stěžovatelky způsobem, který odpovídá jejich závažnosti, a tím porušil její právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Protože Nejvyšší soud nepřezkoumal rozsudek městského soudu z hlediska námitek uplatněných stěžovatelkou, nedostál své povinnosti dle čl. 4 Ústavy a neposkytl ochranu právu stěžovatelky na svobodné jednání dle čl. 2 odst. 3 Listiny; i toto její právo tak bylo napadeným rozhodnutím Nejvyššího soudu porušeno. Ústavní soud shrnuje, že **z práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny vyplývá povinnost soudu vypořádat se s argumenty účastníka řízení způsobem, který odpovídá míře jejich závažnosti, přičemž tato povinnost dopadá i na Nejvyšší soud při rozhodování o přípustnosti dovolání dle § 237 o. s. ř. Vyhne-li se Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí**

stěžejním argumentům uplatněným účastníkem řízení a nijak na ně nereaguje, poruší tím jeho právo na spravedlivý proces.

60. V souvislosti s rozhodnutím Nejvyššího soudu vedlejší účastník namítá, že otázka příčinné souvislosti je zpravidla otázkou skutkovou, nikoliv právní. Stěžovatelka tudíž podle vedlejšího účastníka pouze polemizovala se skutkovými zjištěními, což nemůže být důvodem dovolání, a Nejvyšší soud jej tak musel odmítnout. Ústavní soud konstatuje, že tato námitka není důvodná. Nejvyšší soud neodmítl dovolání kvůli tomu, že šlo jen o polemiku se skutkovými zjištěními, která nemůže být důvodem dovolání. Nejvyšší soud naopak výslovně uvedl, že nesprávnost skutkových zjištění nebyla v dovolání namítána. Dále Ústavní soud připomíná, že podle jeho ustálené judikatury „rozhraničení mezi skutkovými a právními otázkami není zcela zřejmé, a proto účastníci řízení nemohou být sankcionováni, pokud mají v dobré víře – byť mylně – za to, že platně otevřeli otázku (zásadního) právního významu“ [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 3851/15 ze dne 5. 4. 2016 (N 60/81 SbNU 57), bod 25; nález sp. zn. I. ÚS 3851/15 ze dne 5. 4. 2016 (N 60/81 SbNU 57), bod 17; nález sp. zn. II. ÚS 1966/16 ze dne 15. 3. 2017, bod 26; obdobný závěr byl aprobován i ve stanovisku pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16 ze dne 28. 11. 2017 (460/2017 Sb.), bodech 54–58]. Námitce vedlejšího účastníka tak Ústavní soud nemohl přisvědčit, neboť právní názor uplatňovaný touto námitkou je v rozporu s judikaturou Ústavního soudu.

d) Závěr

61. V dalším řízení jsou obecné soudy vázány právním hodnocením obsaženým v tomto nálezu. Nesmí tedy přičítat stěžovatelce k tíži, že nevyhověla pokynům vedlejšího účastníka, které by měly za následek předkládání vědomě nepravdivých důkazů soudům. Pokud přesto dovodí – na základě jiných skutečností –, že stěžovatelka v původním řízení neposkytla vedlejšímu účastníkovi dostatečnou součinnost, budou se muset vypořádat s námitkou stěžovatelky, že nedostatečná součinnost byla způsobena pochybením vedlejšího účastníka, který jí jako advokát neposkytl vysvětlení a poučení ohledně významu zpětného postoupení pohledávky a obnovení aktivní legitimace pro výsledek původního řízení. Zrušením napadených rozhodnutí se vytváří stěžovatelce, ale i vedlejšímu účastníkovi, dostatečný prostor k uplatnění případných dalších námitek a argumentů před obecnými soudy.

62. Z výše uvedených důvodů dospěl Ústavní soud k závěru, že napadeným rozsudkem městského soudu a usnesením Nejvyššího soudu bylo porušeno základní právo stěžovatelky na svobodné jednání dle čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a její základní právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Proto Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona napadená rozhodnutí zrušil.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 17. srpna 2018

Ludvík David
předseda senátu

Právní věty:

Pokud se jednotlivce rozhodne, že nebude před soudy uvádět vědomě nepravdivé či zavádějící informace ani předkládat takové důkazy, jeho jednání podléhá ochraně podle čl. 2 odst. 3 Listiny (právo jednotlivce na svobodné jednání). Za takové jednání nemohou soudy jednotlivce sankcionovat ani jakkoliv zhoršovat jeho právní postavení, protože zákon takové negativní důsledky nestanoví ani nemůže stanovit.

Rozhodnutí klienta, že se nebude řídit pokyny advokáta a nebude se podílet na předkládání nepravdivých důkazů soudům, je ústavně chráněným projevem práva tohoto jednotlivce na svobodné jednání dle čl. 2 odst. 3 Listiny. Advokát nemůže po klientovi požadovat, aby před soudy uvedl vědomě nepravdivé nebo zavádějící informace nebo soudům předložil vědomě nepravdivé či zavádějící důkazy, jakými jsou i antedatované smlouvy. Pokud to advokát přesto učiní, nezprostit se tím odpovědnosti za svá předchozí pochybení. Skutečnost, že klient v takovém případě neposkytl advokátovi součinnost, nemůže jít ve sporu mezi klientem a advokátem k tíži klienta.

Soudy se musí vypořádat s argumenty účastníků řízení způsobem, který odpovídá míře závažnosti těchto argumentů. Pokud soudy ignorují argument vznesený účastníkem řízení, který je klíčový pro výsledek řízení, vždy tím poruší základní právo jednotlivce na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

63. Z práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny vyplývá povinnost soudu vypořádat se s argumenty účastníka řízení způsobem, který odpovídá míře jejich závažnosti, přičemž tato povinnost dopadá i na Nejvyšší soud při rozhodování o přípustnosti dovolání dle § 237 o. s. ř. Vyhne-li se Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí stěžejním argumentům uplatněným účastníkem řízení a nijak na ně nereaguje, poruší tím jeho právo na spravedlivý proces.